

«آرام ۹۷»، سویه جدید زنبور عسل ایرانی

موسسه تحقیقات علوم دامی کشور^۱

بیان مسئله

صنعت زنبورداری ایران در طی سال‌های پس از پیروزی انقلاب از رشد خوبی برخوردار بوده است. تعداد کلنی‌های زنبور عسل از ۸۵۰ هزار کلنی در سال ۱۳۵۶ به بیش از ۱۰ میلیون کلنی در سال ۱۳۹۸ رسیده است. از طرف دیگر تولید عسل با یک جهش ۲۲ برابری نسبت به سال

روند بهبود رفتار تهاجمی در کلنی‌های زنبور عسل سویه «آرام ۹۷» در طی ۱۷ نسل گذشته و روند تثبیت صفت از نسل ۱۰ به بعد

۱۳۵۶، به بیش از ۱۱۲ هزار تن در سال ۱۳۹۸ رسیده که منجر به کسب رتبهٔ چهارم جهانی در تولید عسل شده است. در این شرایط توسعه کیفی صنعت زنبورداری و افزایش عملکرد کلنی‌ها ضروری می‌باشد. استفاده از نژاد زنبورعسل ایرانی ضمن حفظ ذخیره ژنتیکی ارزشمند موجود سبب بهبود عملکرد این نژاد از نظر رفتار تهاجمی، بچه‌دهی و تولید عسل می‌شود. سویهٔ زنبورعسل «آرام ۹۷» اولین نژاد اصلاح شدهٔ دام در کشور است که به طور رسمی به ثبت رسیده است.

معرفی دستاورد

سویهٔ «آرام ۹۷» زنبورعسل حاصل طرح کلان فناوری اصلاح نژاد زنبورعسل ایرانی در طی ۱۷ نسل می‌باشد. بر اساس نتایج بدست آمده از مقایسهٔ سه نسل اول و سه نسل آخر در جمعیت مورد بررسی زنبورعسل ایرانی، میانگین تعداد نیش کلنی‌ها از ۱۴ به ۶۳٪ کاهش یافته و به عبارت دیگر این صفت بیش از ۲۲ برابر بهبود یافته است. در طی انجام مراحل اصلاح نژاد علاوه بر کاهش تعداد نیش، نوسانات این صفت نیز کاهش یافته و به یک ثبات نسبی رسیده است.

فرایند تجاری سازی دستاورد

ملکه‌های جوان اصلاح شده در این طرح از سال ۱۳۸۴ برای استفاده مستقیم در زنبورستان‌های بخش خصوصی و ملکه‌های مادری اصلاح شده از سال ۱۳۹۵ برای تکثیر ملکه در اختیار زنبورداران بخش خصوصی قرار گرفتند. در سال‌های اخیر تعداد ملکه‌های تولید شده از این طرح به بیش از ۷۰۰۰ ملکه رسیده است. نتایج به دست آمده از مقایسه ملکه‌های اصلاح شده (سویه آرام) با شاهد در زنبورستان‌های بخش خصوصی نشان داد که کلنی‌های اصلاح شده به طور معنی‌داری ($p < 0.05$) از نظر صفات رفتار تهاجمی و آرامش روی قاب نسبت به کلنی‌های شاهد در بخش خصوصی برتری دارند.

پتانسیل اقتصادی و اثربخشی

- ۱ افزایش عملکرد کلنی‌ها از نظر صفات تولیدی و رفتاری
- ۲ کاهش تعداد نیش کلنی‌ها: ۲۲ برابر (از ۱۴ به ۶٪ نیش در کلنی)
- ۳ کاهش هزینه‌های تولید به دلیل آرامش زنبورها و بهبود کارایی: معادل ۲ کیلوگرم در هر کلنی در سال
- ۴ حفظ زنبورعسل ایرانی به عنوان یکی از ارزشمندترین ذخایر ژنتیکی کشور
- ۵ کاهش وابستگی صنعت زنبورداری به خارج و پیشگیری از خروج ارز از کشور